

χαρακτήρα. Είναι πολλοί οι τρόποι που θα βάλουμε σ' ενέργεια για να κυνηγήσουμε την εθνική αυτή δυνάμωση. Έναν, την άπλοποίηση δηλαδή ή, αν μ' επιτρέπετε να πω, — την εθνικοποίηση της ώραιας γλώσσας μας: την αρχίσαμε κάμποσα χρόνια τώρα, κ' ίσως ίσως ένας από τους λόγους που βρέθηκε σήμερα το Έθνος να έχει τόση αυτοβουλία, τόσο ανεξάρτητη δράση, και συνάμα τόσο βαθειά εθνική συνείδηση, είναι που έμαθε να περπατά μονάχο του, δίχως το ραβδί και το σκονί του δασκαλισμού που το κράταγε σκλαβωμένο τόσους αιώνες. — Άλλος τρόπος είναι ή θρησκευτική μόρφωση λόγου χάρη, τρίτος ή μεθοδική και ταχτική εργασία: άλλος ή πιστή και μετρημένη κατάσταση του συλλογισμού και της όμιλίας, ή αγάπη της αλήθειας και της δικαιοσύνης, άλλος πολύ σοβαρότερος και πολύ πιο πραχτικός παρ' ό,τι πολλοί νομίζουν, — ή αγάπη του **ώραίου** και του άπλου, όλα αυτά εθνικό **χαρακτήρα** μορφώνουν. Όπλα γίνονται άθάνατα όλα αυτά για το μεγάλο, τον ιερό τον άγώνα που μ'α προσμένει.

Βέβαια, μερικοί από μ'ας δ'ε θα ζήσουμε να δούμε ταποτελέσματα μ'ας τέτοιας εθνικής ζύμωσης, ίσως μήτ' έσείς οι νέοι που αυτή την ώρα δουλεύετε ακούραστα για έναν τέτοιο σκοπό, με λίσχες, μ' έφημερίδες, με περιοδικά, με λογιής λογιής μέσα. Όμως, τί έχει να κάνει; Μηγαρή τα παιδιά που πέσανε σ' αυτό μας το μεγάλο, τον ιστορικό τον πόλεμο, είχανε το ευτόχημα να πανηγυρίζουνε τίς νικες τους; Όστ'όσο με τί χαρά και με τί εύτυχία ξεψύχιζαν, με τί βεβαιότητα πως το πέτυχαν εκείνο που τους έστελνε στη μάχη με τόσο ένθουσιασμό. Έπειτα είχανε στο νου τους μιά ζωή και μιά εύτυχία ανώτερη από τη δική τους τη ζωή και την εύτυχία, είχανε στο νου τους την ευδαιμονία και το μεγαλείο της **πατρίδας** και γι' **αυτήν** απέθνησκαν. Έτσι κ' έσείς, μέσα στον άγώνα τόνπιό μεγάλο και πιο ιερό θάποθάνετε. Άλλοι είναι εκείνοι που θάπολάφουνε τους καρπούς των άγώνων σας. Γι' αυτούς τους άλλους, για τ'α χρυσά μας τ'α μέλλοντα, ας εξακολουθούμε να δουλεύουμε, να θυσιαζόμαστε, να γωνιζόμαστε. Έτσι γίνονται τ'α μεγάλα τ'α Έθνη.

ΑΡΓΥΡΗΣ ΕΦΤΑΛΙΩΤΗΣ

Για να μπορέσει μιά μοναρχική επικράτεια να καλοδιοικηθεί, έπρεπε το μέγεθός της να μετρηθεί με τίς δυνάμεις του κυβερνήτη της. Η κατάκτηση είναι εύκολότερη από την καλοδιοίκηση. Μ' ένα λιστό ίσαμε ένα δαχτυλάκι μπορεί κανείς να κινήσει αλάκαιρο τον κόσμο: μά για να τον κυβερνήσει χρειάζονται πλάτες Ηρακλή.

I. I. ΡΟΥΣΣΩ

Ο ΠΑΝΤΟΠΟΥΛΟΣ ΚΑΙ Η ΓΛΩΣΣΑ

Άπό άρρώστεια που κυνηγάει τους καλλιτέχνες και λυώνει το σώμα τους πέθανε πτωχός στο πολιτικό νοσοκομείο των Άθηνών ο Βαγγέλης Παντόπουλος.

Άνθρωπος γεννημένος για κάθε τέχνη, ζουγραφική, γλυπτική, καταστάλεξε στο θέατρο. Άμούστακο παιδί έπάτησε το σανίδι, παρουσιάστηκε ντροπαλός σε μιά μονόπρακτη κωμωδία, έδωσε άμέσως τον τύπο, έκαμε τον κόσμο να γελάσει και να προφητέψει ότι μιά ήμέρα θα φτάσει στα σύνορα της τέχνης του θεάτρου.

Έρθε το κωμειδύλλιο κ' αναδείχτηκε ο Παντόπουλος. Ο βραχάς της Άνδρου, ο καπετάν Γιακουμής της Ύδρας, ο μπάρμπα-Νικόλας της Πλάκας έβρθηκαν τον άνθρωπό τους. Ο Παντόπουλος δημιουργικά και μελετημένα έδωσε τον πραγματικό τύπο. Χρόνια πολλά τώρα ο τύπος αυτός παρουσιάζεται από άλλους κωμικούς στον Έλληνικό κόσμο, κανένας δ'εν ξεφύγει από το άχνάρι που έκοψε ο Παντόπουλος κ' έτσι ή έπιτυχία είναι γενική.

Μετά το κωμειδύλλιο ήρθε ή Γαλλική κωμωδία. Έδωσε κ' έδω τον παραλιμένο γεροντάκο της Παρισινής ζωής, το γεροντοπαλλήκαρο που κυλιέται στο Μουλέν Ρουζ με τίς ελαφρές γυναίκες.

Έίτανε μοναδικός για τους χαρακτήρες. Και το σπουδαιότερο, ποτέ δ'εν είτανε ίδιος, πάντα έδειχνε κάτι ξεχωριστό, δημιουργημένο σύμφωνα με τη θέληση του συγγραφέα. Είχε το μεγάλο προτέρημα, θεϊκό δώρο, να έχει το πρόσωπο λατιχένιο.

Μπορούσε από το δεξί μέρος του προσώπου να γελάει κ' από το άλλο να κλαίει. Δάσκαλος του θεάτρου, άνοιξε σε πολλούς νέους το δρόμο της δουλειάς αυτής. Χρόνια πολλά εκράτησε την παντιέρα του θεάτρου ήρθ' εποχή, που τον έπνιγε ή δόξα, το χρήμα, τ'α άρθρα των έφημερίδων, οι φίλοι — που δ'ε θυμήθηκαν να πάνε ένα λουλούδι στις τελευταίες ήμέρες της ζωής του.

Οι συνθήκες του θεάτρου άλλαξαν. Νέα φινιάνια πετάχτηκαν. Η μόδα του θεάτρου τον έκρινε στάσιμo. Και όμως δ'εν είταν άξιος για τέτοια τύχη. Πάντα ο Παντόπουλος είχε την άξία του κ' ο κόσμος τον άγαπούσε. Είναι μυστήριο για τους πολλούς το βούλιαγμα του.

Όσοι τον ε γνώρισαν από κοντά ξέρουν το μυστικό και δ'εν πρέπει τώρα που μ'ας άφησε να το κρύψουν. Μπορεί να είτανε ή θρησκεία του. Ποιός ξέρει; Μιά γυναίκα του έκλεισε το δρόμο και τον τράβηξε στα χωριά της Αιγύπτου, τον πήρε μακριά

Ο ΝΟΥΜΑΣ

ΒΓΑΙΝΕΙ ΚΑΘΕ ΣΑΒΑΤΟ

Ίδιοκτήτης: Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

ΓΡΑΦΕΙΑ: ΔΡΟΜΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ, αρ. 4, ΑΘΗΝΑ

Συντρομή χρονιάτικη: Για την Ελλάδα και την Κρήτη δρ. 10. Για το εξωτερικό φρ. γρ. 12,50.—Για τις επαρχίες δεχόμαστε και τριμήνες συντρομές (1 δρ την τριμηνία).—Κανένας δε γράφεται συντρομητής α δεν προπληρώσει τη συντρομή του.

20 λεπτά το φύλλο.—Τα περασμένα φύλλα που λioύνται στο γραφείο μας διπλή τιμή.

Βρίσκεται στην Αθήνα σ' όλα τα κίosκια, και στις επαρχίες στα πρακτορεία των Έφημερίδων.

από τη θεατρική κίνηση, αναγέννηση, μπορεί να πε κανένας, κ' έτσι έβούλιαξε την εποχή που άλλοι χωρίς ενόχληση και αντίπαλο έχτισαν το παλάτι της δόξης τους. Η γυναίκα αυτή ήταν θεατρική νούφα κι όμως ο δάσκαλος Παντόπουλος την έλεγε **τρανή καλλιτέχνίδα!!!**

Όταν έννοιωσε τον έαυτό του κάτω στον πάτο της θάλασσας, τότε εξήγησε να ξεφύγει από αυτό το **γραπώμα** της γυναίκας. Τό κατάφερε, εξέφυγε και με πολλούς κόπους έφτασε απάνω στην επιφάνεια. Εΐτανε όμως άργά. Τά νερά τον είχαν πνίξει. Απάνω στα κύματα έδρέθηκε ένα πτώμα.

Τόν ειχ' ανταμώσει στο 1908 στη Θεσσαλονίκη. Τραβούσα για τό Μοναστήρι με μύριους φόβους. Ένα έγγραφο έκρυβα μέσα στα παπούτσα μου. Η Τουρκία τότε είχε τούς χαφιέδες της παντού. Στο σιδηροδρομικό σταθμό είδα δυο φάτσες ύποπτες κ' έγύρισα στο ξενοδοχείο της «Μητρόπολης».

— Δέν έφυγες ; μου είπε.

— Όχι.

— Γιατί ;

— Αυτό κι αυτό.... Έχεις τίποτα να διαβάσω να περάσ' ή νύχτα ;

— Ένα λουκούμι για σένα....

Γρίζοντας από την κάμαρά του μούφερε ένα

μυβλίο. Διαβάζω : «Ζωή κι Αγάπη στη Μοναξιά» του Ψυχάρη μας.

Αυτό είναι αρκετό να δείξει ότι ο Παντόπουλος, ο μεγάλος αυτός καλλιτέχνης του θεάτρου μας, έλάτρευε τό Δάσκαλο. Έδιάβαζε με λαχτάρα τά βιβλία του κ' έβρηθούσε τόν άγώνα.

Τό γράφει αυτό ο Δάσκαλος στον πρόλογο του «Ρωμαίικου Θεάτρου».

Οι μεταφραστές του πήγαιναν έργα στη μακαρονίστικη. Ο Παντόπουλος τά μετάφραζε στη δημοτική μας κ' έτσι τό έργο ειχ' έπιτυχία. Τέσσερα χρόνια στη γραμμή μετάφραζε στη δημοτική από τη Μιστριώτικη κωμωδίες και δράματα.

Στη «Λευκούλα» στο στόμα του πατέρα ειχε βάλει τη λέξη «δρωτάρι». Πατέρας άγράμματος, άνθρωπος του λαού, έπρεπε κατά τό μεταφραστή να πει «ιδρωίτα». Ο Παντόπουλος έβρήκε τό «δρωτάρι», έφτιασε τη μετάφραση κ' έτσι τό έργο παίχτηκε. Η έπιτυχία μεγάλη. Στη Σμύρνη του ρίχτηκαν οι έφημερίδες για τη λέξη. Έδημοσίεψε στην «Έμερησία» μιá απάντηση με λίγα λόγια. Αυτά :

«Δέν έχω καιρό να γύσω τό δρωτάρι μου και να σάς κάμω ιδιαίτερο μάθημα γλωσσικό. Έλάτε τό βράδι στην παράστασή μου και θάκούστε κι άλλα».

Αυτά κι άλλα δείχνουν ένα δυνατό έργατή της γλώσσας ο οποίος ειχε τό σχολείο του θεάτρου για να φωτίξει τόν κόσμο. Η δημοτική έχασε ένα στρατιώτη, ο οποίος έπολέμησε πιστά κι άνοιξε τό δρόμο στο θέατρο.

Ο Παντόπουλος στο ζήτημά μας έδωσε ένα μέρος της ζωής του, έχτύπησε κατακέφαλα τη μούχλα των μεταφραστάδων και έκαμε τό θέατρο από ξενοδοχείο του ύπνου, κοινωνικό σχολείο.

Ο πόνος μας για τό χαμό του είναι μεγάλος.

Αυτός που έγραψε τό νουματέρχη Ζουλαχμάκη με τη βαθύτερή του έννοια, τη γλωσσική κωμωδία, την τσουχτερή σάτυρα της γραμματικής, αξίζει ένα μνημόσυνο πνευματικό, σαν κι αυτό που του γίνεται τώρα στις στήλες του «Νουμά».

Δέν πιστεύω, τώρα που θά μάθουν τά τσιράκια του Μιστριώτη ότι ο Παντόπουλος δούλευε για την ιδέα μας, να του άρνηθούν τόν τίτλο του : «Θεού του γέλιου».

Κέρκυρα 17.10.913

M. A. ΡΟΔΑΣ

— Καινούριο δράμα τοιμάζει ο κ. Σπ. Μελάς. Θέμα του θάνατο το Γλωσσικό ζήτημα κι αν κρίνει κανείς από την ύπόθεσή του, ποιή μας τη διηγήθηκε, τό δράμα αυτό θά σημειώσει εποχή. Τό δράμα του τόχει έτοιμο σκεδόν ο κ. Μελάς και λογαριάζει νάν τό δώσει τό ερχόμενο καλοκαίρι.